

**BUTLLETÍ
ELECTRÒNIC
DE LA
SOCIETAT
CATALANA DE
CIÈNCIA-FICCIÓ I
FANTASIA**

Hivern 2014. Número 43

EDITORIAL

**Pedrolo, més enllà del "Mecanoscrit",
també en lectures de ciència-ficció**

Els que el passat 22 de novembre vam assistir fins al final a la sessió dels premis Ictineu vam tenir accés a uns papers privats de Pedrolo que no s'havien llegit mai fora d'un cercle molt privat, el de l'autor i el destinatari, i d'això fa més de quaranta anys: els seus informes confidencials sobre llibres de ciència-ficció, elaborats per a Edicions 62 si fa no fa entre 1964 i 1974. Uns papers inèdits que trigaran a tornar a sortir a la llum, si és que, com desitjaríem, ho fan algun dia.

Amb aquests papers veiem el coneixement de Pedrolo sobre l'obra d'Asimov ("té molta traça i ara una dilatada experiència en la construcció d'aquesta mena d'històries, de vegades potser massa"), Bradbury ("un home interessat per la condició humana, imaginatiu i dolgut d'alguns excessos"), Dickson ("té una llarga experiència en el camp de les narracions de ciència-ficció"), Hoyle ("Fred Hoyle ha escrit obres de ciència-ficció força importants") o Domingo Santos ("sense més ingenuïtats que les inevitables en aquest tipus de narració i que cal acceptar que formen part de les regles del joc").

També hi explicita les seves preferències: "[...] uns quants textos veritablement admirables que honrarien qualsevol col·lecció. Penso, per exemple, en els llibres

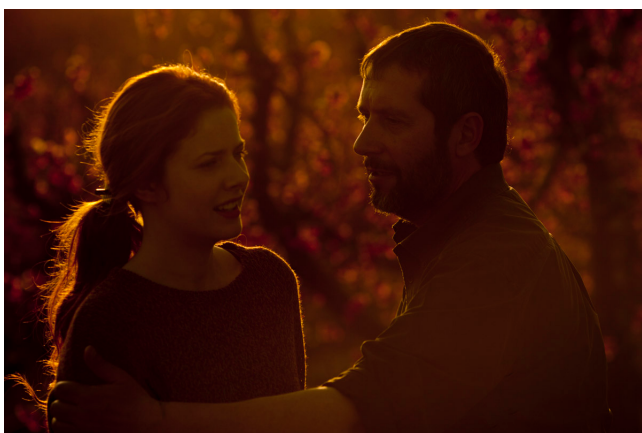
de Bradbury, Simak, Asimov, Brown, Sturgeon, Clarke, o el fabulós Lovecraft, entre altres." I fins i tot algunes seduccions potser inspiradores: quan parla de *Senyor de les mosques* de Golding, una novel·la de 1954 que Pedrolo va traduir el 1966, de resultes d'haver-la recomanada a l'editorial, diu complagut: "Interessant idea, i plena de possibilitats novel·lístiques, la d'imaginar un món sense adults, en el qual els infants han d'organitzar llur pròpia societat."

Aquest número del butlletí el dediquem en gran part a commemorar els quaranta anys de la publicació del *Mecanoscrit del segon origen*, el novembre de 1974. Però voldríem que servís també de toc d'atenció per a fer escoltar la veu de Pedrolo en tota la seva literatura de creació, la seva obra d'articulista i assagista, de combatent i pensador i, sense descurar-ne cap dels altres aspectes imprescindibles, de bon lector i bon coneixedor de la ciència-ficció.

CRÒNICA

A principi de l'any que ve s'estrenaran dues produccions audiovisuals a partir de Manuel de Pedrolo i la seva obra. D'una banda, la superproducció *Segon origen* d'Antàrtida produccions, basada en *Mecanoscrit del segon origen*, i de l'altra, ran del quarantè aniversari de la publicació de la novel·la, el novembre passat, i a les envistes del vint-i-cinquè aniversari de la mort de l'escriptor, el juny vinent, s'estrenarà el documental "Manuel de Pedrolo, trencant l'oblit", de Zeba produccions.

Carles Porta, productor, guionista i, ran de la mort de Bigas Luna, director del film *Segon origen*, respon amablement per als lectors del nostre butlletí les preguntes que li hem adreçat.

Com va sortir el projecte de transformar en film *Mecanoscrit del segon origen*?

L'any 2007 ens vam plantejar comprar els drets d'algun llibre conegut per fer-ne l'adaptació. El primer de la llista era *Mecanoscrit*, perquè tots l'havíem llegit i perquè ens semblava una magnífica base per a una pel·lícula. Vam contactar amb l'Adelais de Pedrolo i va

ser una delícia parlar amb ella i posar-nos d'acord.

Com va alterar el projecte cinematogràfic la desaparició de Bigas Luna?

La mort del director d'un projecte sempre és molt greu. En el cas d'una personalitat com en Bigas Luna, va ser molt greu i molt difícil des de tots els aspectes, perquè en Bigas era un home que enamorava tothom. Jo no utilitzaria el terme "alterar", i em centraria en "afectar". Dic això perquè ens va afectar molt, i la seva mort va significar, en bona manera, un canvi en el calendari, però des del primer moment vam tenir clar que calia mantenir les idees bàsiques d'en Bigas. Com ell veia la pel·lícula, i això és el que vam intentar fer començant perquè jo assumís la direcció del projecte. Havíem estat tres anys treballant amb en Bigas braç a braç i em va semblar que la millor manera de preservar la seva mirada era defensar la continuïtat, i no el canvi. Òbviament, la direcció de la pel·lícula ha recaigut en mi i, per tant, n'assumeixo completament la responsabilitat. Crec que en Bigas estaria força content del resultat. Espero que al públic també li agradi.

Penses que el film *Segon origen* podrà ser per al nostre públic cinematogràfic, quaranta anys després, la referència que la novel·la de Pedrolo ha estat per als lectors?

Això és molt difícil, per no dir impossible. Quaranta anys de presència al carrer és, per a qualsevol producte cultural, una utopia. *Mecanoscrit* ha superat totes les

previsions i tots els somnis, fins i tot de Pedrolo mateix. En la pel·lícula *Segon origen* el que hem intentat és mantenir l'essència del llibre que va escriure Pedrolo. Les bases hi són. Però hem adaptat la història al moment actual. No sé si la pel·lícula es convertirà en un referent, ja m'agradaria, però, honestament, crec que són productes i circumstàncies molt diferents. Hi ha, a més, un altre factor molt important. La pel·lícula és una coproducció amb Anglaterra i neix amb vocació global, és a dir, per a ser estrenada en molts països del món que no han llegit *Mecanoscrit*. Això ens ha obligat a fer un esforç d'actualització de la història i dels personatges. Parlar avui d'extraterrestres no té la mateixa valentia que tenia l'any 1974, quan es va publicar *Mecanoscrit*, i la gent ja ha vist centenars de pel·lícules d'extraterrestres. Les noves tecnologies, avui, tenen un paper que llavors era inexistent. Quan Pedrolo va escriure el llibre, va ser pioner en el sector de la ciència-ficció a Catalunya; avui, això ha canviat molt. El concepte "referent" és molt merescut per al llibre, però seria massa agosarat tenir-lo en el vocabulari del que pot significar, crec jo, la pel·lícula. També he de dir que això no depèn, en

cap cas, de nosaltres, com l'èxit de *Mecanoscrit* no va dependre de Pedrolo. És la gent, els lectors, els espectadors, les circumstàncies, allò que fa que un producte perduri o no. Nosaltres només hem treballat per fer una molt bona pel·lícula.

Com aconsellaries que es mirés el film el lector de la novel·la?

Per al director de la pel·lícula sempre és millor que l'espectador entri fresc, partint de zero, que entengui que són dos productes culturals completament diferents. Però és clar que això, en el cas de Catalunya, és impossible. Després de quaranta anys de *Mecanoscrit*, tothom té

la seva pel·lícula al cap, tothom té el seu *Mecanoscrit*, la seva Alba, el seu Dídac, els seus moments preferits, les seves frases emblemàtiques. Nosaltres hem intentat mantenir l'essència de *Mecanoscrit* perquè Pedrolo va ser molt valent -com sempre en els seus llibres- i va posar unes bases que encara avui són actuals. Estic segur que tothom reconeixerà el llibre, però tothom tindrà els seus punts d'enyorança d'allò que no hem traslladat del paper a la pel·lícula. Hem fet una pel·lícula basada en el llibre. Una història escrita el 1974 adaptada a avui i per a un públic internacional que no ha llegit el llibre. Les adaptacions sempre són delicades, però quan es tracta d'un llibre que, com dèieu, és un referent, l'adaptació ja és un repte gairebé impossible. Però crec que el lector de *Mecanoscrit* no se sentirà gens traït, al contrari, i espero que s'ho passin bé veient la pel·lícula, que és el més important.

(A les imatges, Rachel Hurd-Wood, l'Alba del film, amb el director, Carles Porta, i dos fotogrames.)

Sergi Sala i Sergi Guix, de Zeba produccions, responen les nostres preguntes a propòsit del documental que enllesteixen, "Manuel de Pedrolo, trencant l'oblit".

Què us va moure a fer un documental arran dels quaranta anys del *Mecanoscrit del segon origen* de Manuel de Pedrolo?

Els tres membres de la nostra productora tenim entre trenta-dos i trenta-cinc anys i tots vam créixer havent llegit el *Mecanoscrit* i havent vist la sèrie de TV3. I no sabíem res més de Manuel de Pedrolo. Va ser, fa pocs anys, que ens va caure a les mans *Joc brut*, un llibre que

ens va fascinar. A partir d'aquí ens vam començar a interessar per Pedrolo, i vam passar de conèixer un o dos llibres seus a veure que era uns dels autors més prolífics i més llegits de la literatura catalana. Aquesta descoberta va anar associada a una pregunta: I com és que no en sabíem res, d'ell? Estirant el fil, vam conèixer el Pedrolo més combatiu, el Pedrolo articulista..., i vam crear tot d'hipòtesis que són les que hem volgut resoldre en aquest documental.

Heu trobat fàcilment complicitats per al projecte?

La facilitat més gran, com és lògic, va venir de la Fundació Manuel de Pedrolo. Es van mostrar oberts a col·laborar en el que sigui i s'hi han implicat moltíssim. Després d'ells, vam parlar amb diverses institucions i, si bé totes van alabar Pedrolo, cap no ha volgut implicar-s'hi. Les complicitats van sortir, doncs, dels seguidors, de gent interessada en Pedrolo, que es van convertir en mecenes en la campanya de micromecenatge que vam fer conjuntament amb la Fundació. I també, sobretot, amb la voluntat de Televisió de Catalunya de ressituar Pedrolo i treure'l de l'oblit.

Penseu que el documental donarà una visió nova de Pedrolo, més enllà del *Mecanoscrit*?

Sí, aquesta és la idea, el *Mecanoscrit* és només el ganxo, l'ham que hem d'estirar per descobrir la resta del món i de l'univers Pedrolo a tot un país que sembla haver oblidat quin és l'autor més llegit de la història en llengua catalana.

El documental pot representar alguna aportació al procés col·lectiu que viu el país?

Bé, malgrat que no es tracta d'un documental estrictament polític, sí que s'hi

recolliran les idees de Pedrolo, prou conegudes per la majoria. Probablement a molts els sorprendrà la vigència dels seus articles sobre Catalunya i els Països Catalans. Aquesta vigència, tan meravellosa i crua alhora, potser farà caure la bena a més d'un i serà un altre petit gra de sorra a afegir dins d'aquest procés que estem vivint.

(A les imatges, Mariona Millà i Joaquim Carbó durant l'enregistrament de les entrevistes per al documental.)

NOTÍCIES

S'ha inaugurat l'Espai Pedrolo a Concabella

El passat 26 d'octubre es va inaugurar l'Espai Pedrolo al castell de Concabella, a la Segarra, ben a prop del castell de l'Aranyó, on l'any 1918 va néixer l'escriptor.

L'Espai Pedrolo, situat al segon pis del castell de Concabella, ofereix de manera permanent l'exposició "Pedrolo, més

enllà dels límits", que mostra d'una manera gràfica i entenedora la vida i l'obra de l'autor més llegit de la literatura catalana. A la primera planta disposa d'una sala per a exposicions temporals, que s'ha inaugurat amb una mostra de la poesia visual de Pedrolo. Properament un altre espai acollirà el fons documental de Manuel de Pedrolo, consultable pels estudiosos, i també serà la seu de la Fundació Manuel de Pedrolo.

L'Espai Pedrolo mostra el material i el discurs expositiu que ha elaborat Anna M. Moreno-Bedmar, especialista en Pedrolo i curadora del projecte. Moreno-Bedmar, també membre de la SCCFF, ha fet un gran esforç de racionalització, classificació i compartimentació del multiforme univers pedrolià per posar-lo a l'abast dels visitants en diversos nivells d'aproximació.

L'accés a la sala i diversos plafons del primer àmbit, amb textos i imatges, introdueixen en la personalitat i el pensament de Pedrolo amb frases definidores, fotografies i una cronologia de vida i obra. Un racó presidit pel retrat que li va pintar Mariona Millà permet accedir al Pedrolo íntim per mitjà de records de la seva filla Adelais de Pedrolo. Hi ha elements reals, com la recreació del despatx de l'escriptor amb mobles i estris que utilitzava, però més que una intenció museística l'exposició té la voluntat didàctica de facilitar l'entrada a l'obra de Pedrolo. Així, també mitjançant objectes, textos, gràfics, pantalles i elements manipulables, els diversos àmbits situen el visitant dins la inquietud existencialista dels primers temps, l'autor teatral, el cronista realista i la frontissa entre realitat i irrealitat que representa Temps Obert, l'escriptor compromès amb la societat i amb la literatura, l'experimentador arriscat, el combat amb la censura, l'assagista i articulista, el transgressor de temes i tècniques i l'experimentador en els diferents gèneres literaris, principalment el policíac i la ciència-ficció, però també l'eròtic i l'humorístic, i l'escriptor de combat per l'alliberament social, nacional i sexual.

L'Espai Pedrolo, al castell de Concabella (carrer de la Font sn, 25211 Concabella), està elaborant el web www.espaipedrolo.cat, que ja és parcialment accessible, però fins que no sigui plenament operatiu el telèfon de contacte per a informar-se del règim de visites és el 973520030, i el correu, info@espaipedrolo.cat.

NOTA: podeu ampliar cada imatge clicant al seu damunt

Altres notícies

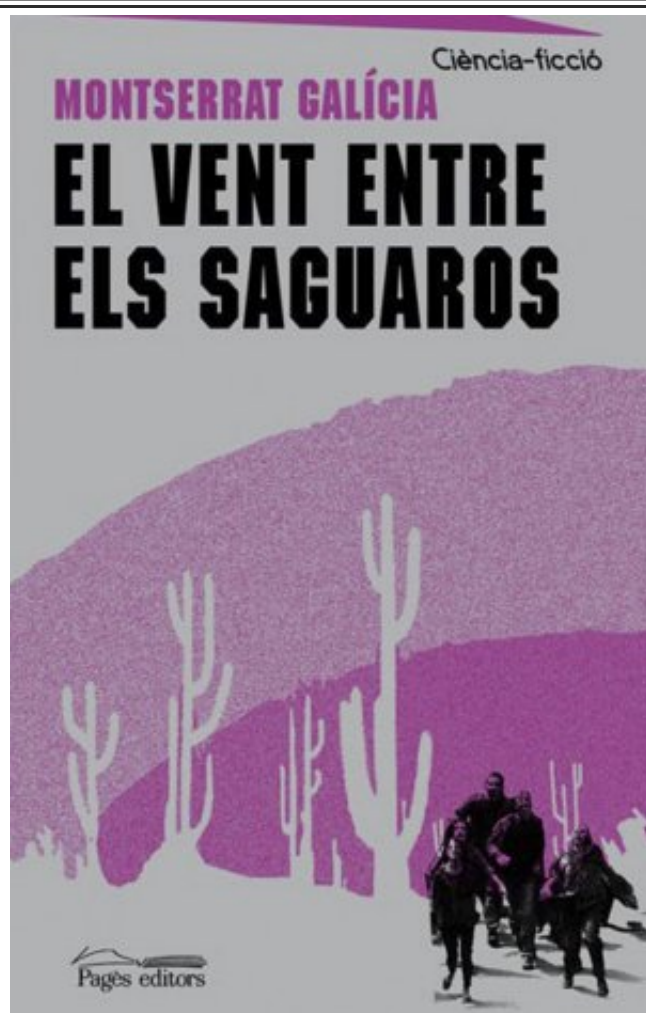
o El passat 22 de novembre es van atorgar els ja tradicionals premis Ictineu, que en la VI edició van correspondre a: Millor conte fantàstic traduït al català, "L'escalfabanqueta" de Mike Resnick i Lezli Robyn ("Catarsi", 13); millor conte fantàstic escrit en català, "La vita e-terna" de Carme Torras ("Catarsi", 13); millor novel·la fantàstica traduïda al català, *El joc de l'Ender* d'Orson Scott Card (Ediciones B), i millor novel·la escrita en català, *La decisió de Manperel* de Jordi de Manuel (Columna): en felicitem els guanyadors, i ens felicitem que els dos d'obra catalana siguin companys socis de la SCCFF. L'acte va ser presentat per Jordi Margarit.

Després del també habitual dinar, a la tarda va tenir lloc la taula rodona sobre "40 anys del *Mecanoscrit*" a càrrec dels companys Anna M. Moreno-Bedmar i A. Munné-Jordà.

o El professor F. Xavier Vall Solaz, de la UAB, que tan bones aportacions ha fet a la investigació sobre la producció literària d'inspiració científica o especulativa, ha publicat a la "Revista de Lengües y Literaturas Catalana, Gallega y Vasca", XVIII (2013), pàgs. 115-142, un interessantíssim article titulat "El tombant del segle XX segons una innocentada de 'La Vanguardia' [1889]", que més enllà d'estudiar el suplement del diari el dia dels Innocents de 1889, que es presenta com si hagués estat escrit un segle després, i editar-ne un article, aporta dades valuosíssimes per al coneixement dels inicis de la ciència-ficció catalana. En recomanem fervorosament la lectura

<http://e-spacio.uned.es:8080/fedora/get/bibliuned%3AALlcv2013/demo:Collection/view>

LLIBRES

El vent entre els saguaros

de Montserrat Galícia

"Ciència-ficció", 27, Pagès editors, Lleida, setembre 2014.

En un article al butlletí 42, Montserrat Galícia confessava haver començat a escriure per a ser llegida quan encara era una nena de dotze anys. Trenta anys després que aparegués la seva primera novel·la, *PH1A Copèrnic* (PH1A: Planeta Habitable de 1a Classe, A), 1984, publica aquesta nova obra que també té com a escenari un planeta habitable.

La trama parteix del supòsit que en un futur no gaire llunyà es disposa d'una tecnologia que ens permet viatjar a

estrelles properes, i que existeixen grans empreses que s'apropien dels nous exoplanetes descoberts, com si es tractés d'una patent. Els "prospectors" són treballadors d'aquestes companyies que tripulen les naus, els encarregats de

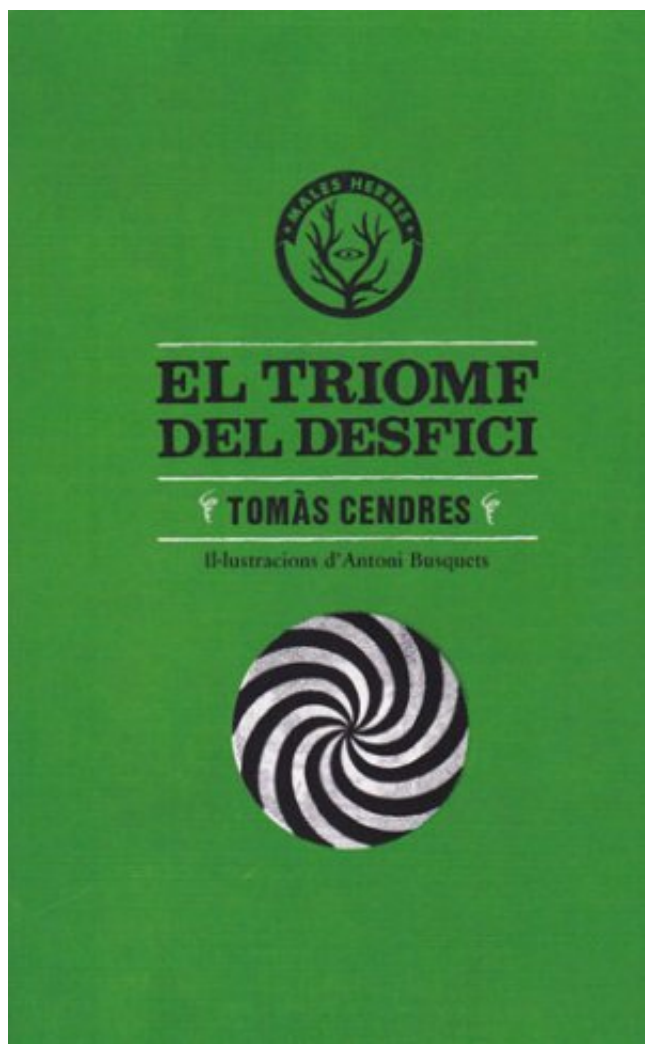
detectar, registrar i explorar els nous planetes habitables.

Ge, la protagonista principal de la novel·la, i l'escocès McQueen, treballen a la Research Planetary Corporation, una de les companyies que cerquen exoplanetes. Quan arriben al sistema planetari de l'estrella HD 629.947, comproven que el planeta *d* té aigua líquida i condicions compatibles amb la vida. Un 90% de la superfície del planeta està coberta per un oceà d'aigües tòxiques i la terra emergida és desèrtica, només "poblada" per unes estructures que recorden extraordinàriament els saguaros, els cactus del desert de Sonora. Però aviat descobreixen que no han estat els primers a arribar-hi; ja hi ha una nau de l'empresa xinesa Zhuyao tripulada per la prospector en cap Roma di Luca, italiana, i l'enginyer i biòleg egipci Slimane.

L'estructura del text, narrat en primera persona per Ge, transita de la Terra a l'exoplaneta i alterna el passat del personatge principal i allò que s'esdevé entre els quatre prospectors al planeta dels saguaros. L'expiació de la culpa plana sobre els personatges i la prosa de Galícia flueix llegendària i entretinguda, amb un perfum sempre metafòric que ens fa recordar la consciència col·lectiva de *Solaris* de Stanislaw Lem i alguns moments memorables de *Contact* de Carl Sagan.

Montserrat Galícia és qui més novel·les de ciència-ficció ha publicat en català. Després d'una vintena d'obres, la major part adreçada a un públic juvenil, els adults (i també els joves) podem gaudir de *El vent entre els saguaros*, una alenada vigorosa més per a la literatura catalana del gènere.

Jordi de Manuel

El triomf del desfici de Tomàs Cendres

"Distorsions", 15, Editorial Males Herbes, Barcelona, setembre 2014.

El volum amb què l'editorial Males Herbes ha reprès el curs, juntament amb el de Vonnegut que ressenyem més avall, el signa Tomàs Cendres, que segons la nota de l'orella de la coberta és el pseudònim de Jordi Busquets Font (Ribes de Freser, 1959), que ha estudiat periodisme i història del cinema i ha escrit un guió de llargmetratge i uns quants relats.

Dins el llibre, Cendres aplega uns quants contes que demostren el seu bon coneixement dels temes fantàstics, des de "Crònica exigua de la vida del caminant", més aviat de bogeria i obsessió, "Vetllada somnàmbula", naturalment de somnambulisme, "El naufragi d'un tren", de magnetisme en un context desconcertant, dins el bon to caldersià de la *Ronda naval sota la boira*. També pot evocar un personatge de Calders, l'assassí frustrat "La hiena", el protagonista del relat irònicament historiogràfic "L'anarquista que té el singlot", completat amb l'"Annex", que podria fer pensar en una aproximació paròdica al textualisme, però sembla que no és aquesta la intenció de l'autor; en tot cas, és un annex documental que el lector no té per què considerar part del conte. I el que s'acostaria més a la ciència-ficció, pels intents de raonament pseudocientífic que conté, és "El Monyo",

un dels relats més rodons del volum, juntament amb el del tren que obre el recull.

Un altre volum que hem d'agrair a la bona feina incansable de Males Herbes.

amj

Nebbia de Núria Pradas

"Esfera", 40, Edicions Bromera,
Alzira, setembre 2014.

L'escriptora barcelonina Núria Pradas, llicenciada en Filologia catalana i que ha treballat en el terreny de l'ensenyament, és una escriptora plenament consagrada en el camp de la literatura per a joves, amb una quarantena d'obres publicades.

Una de les últimes obres és *Nebbia*, paraula que significa boira en italià. És una novel·la plena de misteri ambientada a la ciutat de Venècia a la fi del XVIII. Situada en un temps en què la ciutat dels canals era la joia d'Europa i l'atracció dels europeus de l'època pel seu famós Carnaval era irresistible. Una ciutat ideal

per al misteri, amb els seus palaus abandonats, les góndoles, les barquetes negres que s'endinsen en l'ombra i la boira. I la presència de les màscares. Una ciutat per a amagar presències enigmàtiques i una història amb fantasmes que manté el suspens fins al final.

En aquest marc se situa la història de la Gioia, una noia de terra endins que arriba a la ciutat a viure al *palazzo* de la seva tia. La noia arrossega, sense saber-ho, una història familiar fosca i desgraciada que desencadenarà uns fets dolorosos en els habitants de l'edifici. Núria Pradas ens ofereix una bella novel·la gòtica amb fantasmes que enganxa des de la primera pàgina.

La citació que encapçala la novel·la és tota una declaració d'intencions de l'escriptora: "No sempre és fàcil trobar una explicació; jo no en tinc cap per a

aquesta història. Va néixer de l'obscuritat i ha tornat a l'obscuritat."

Montserrat Galícia

La tècnica meravellosa

de Max Besora

"Distorsions", 16, Editorial Males
Herbes, Barcelona, octubre 2014.

Dins la ciència-ficció catalana, i la nostra literatura popular en general, hi ha un corrent ininterromput, que ve de Gener i Rusiñol i passa per Trabal i Tísner i arriba fins a Roig i Macip, d'obres satíriques i paròdiques, aparentment, o no solament aparentment, descordades i humorístiques però que parteixen d'un bon coneixement d'allò que parodien. És també el cas de la novel·la de Max Besora (Barcelona, 1980).

En aquesta, potser algú s'exclamarà que per a trobar algun element clàssic de ciència-ficció ha hagut d'esperar fins a la pàgina 221, però fins aleshores Besora ens ha ofert una confessada paròdia de "novel·la de campus", a la manera de Tom Sharpe. L'acció transcorre al campus universitari de Sant Jeremies, travessat pel riu Antuvi i a tocar de la selva Grisa i les muntanyes Rocambolesques. La vida del campus, prou agitada, és afectada per la subversió de la clandestina Universitat Infinitista, fundada pel guru Allioli Rinpoche, ressentit amb Sant Jeremies, i que amb el seu manual *La Tècnica Meravellosa* sedueix estudiants per a la seva causa, que consisteix a preparar-se per a anar al planeta Nyargoc, on els habitants no tenen cul i han assolit la veritable saviesa.

Una baula més dins aquest corrent paròdic, que hem d'agrair a l'Editorial Males Herbes, ara amb un autor que ha llegit bé Vian i Vonnegut, a més d'algun premi Nobel com Saul Bellow.

Missió Futur

de David Nel-lo

**"Ficció", Grup editorial 62 Fanbooks,
Barcelona, setembre 2014.**

David Nel-lo acaba de publicar *Missió Futur*, que narra l'aventura d'un noi que juntament amb altres companys té el repte d'ajudar la humanitat.

L'acció està situada en un futur indeterminat no gaire llunyà. Un futur que no està gaire explicat, tot i que tenim clar que és el d'una Terra en hores baixes i que el projecte que els nois tenen encomanat és necessari per al bé de la humanitat.

La novel·la ens parla de la vida d'un grup de nois que sense saber-ho han estat escollits per a una missió, per a un projecte secret. Mentre eren petits, els nois van ser seguits en la seva evolució fins que va arribar un dia que els van portar a un lloc especial, el Centre. És un grup selecte de nois que han estat triats perquè són diferents, millors, més intel·ligents que la resta. Sense saber-ho ni poder-ho evitar, han estat destinats a una missió transcendent: la missió Futur.

La història està explicada en primera persona per un d'aquests joves, l'Ismael. A través de les seves paraules sabrem de la seva vida al Centre, de les seves pors, dels seus dubtes, de la seva evolució i també del projecte que hauran de protagonitzar.

Missió Futur és una obra interessant, amb un plantejament estimulants. Una novel·la de ciència-ficció juvenil que també pot llegir qualsevol aficionat al gènere. És una lectura recomanable, molt ben escrita, que manté l'interès fins al final.

The Leftovers

de Tom Perrotta

Tr. Marta Pera Cucurell

"Antípoda", 8, Edicions del Periscopi, Barcelona, juny 2014.

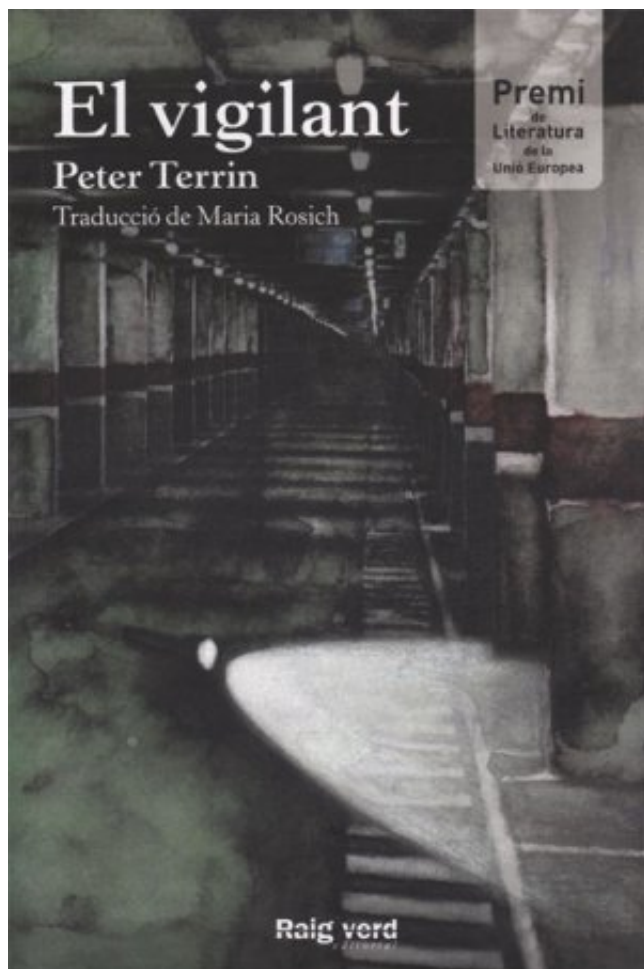
Amb *The Leftovers*, el guionista i novel·lista Tom Perrotta (Newark, Nova Jersey, 1961) fa girar un pas més de rosca el tema dels grans cataclismes que sacsegen i capgiren el devenir rutinari de la civilització i fan plantejar-s'ho tot de cap i de nou, un tema que va inaugurar Wells el 1898 amb *La guerra dels mons*, amb una invasió marciana, i va renovar Pere Verdaguer el 1986 amb *La gosseta de Sírius*, amb una canícula excepcionalment calorosa.

A *The Leftovers*, un 14 d'octubre, sobtadament i alhora, aïlladament, desapareixen milions de persones de tota mena d'arreu del món, "hindús, budistes, musulmans, jueus, ateus, animistes, homosexuals, esquimals, mormons i zoroastristes, fossin què coi fossin", de tal manera que és difícil trobar cap família que no hagi quedat afectada per la desaparició sobtada d'algun component. Això sacseja irremeiablement la relació de les persones entre si i amb l'entorn. Centrats a la població nord-americana de Mapleton, les companyies d'assegurances dictaminen la Desaparició Sobtada com un "acte diví" del qual no es poden responsabilitzar, i sorgeixen moviments de tota mena, com la secta del Residu Culpable, que considera que el fenomen ha estat el Rapte amb què Jesucrist s'ha emportat l'avançada dels escollits i per això lluiten contra el procés diari d'oblidar-lo i no considerar-lo "el cataclisme que havia marcat el final de història", o a la banda contrària el capellà ressentit perquè no ha estat escollit i es dedica a publicar els draps bruts dels desapareguts, per demostrar que han estat eliminats els més viciosos, o el professor que difon que ha estat "un fenomen natural, una mena de reacció autoimmunitària global, una manera que tenia la Terra de lluitar contra la infecció rabiosa de la humanitat".

Tot això, la novel·la ens ho mostra explicant-nos amb sensibilitat les petites i les

grans alteracions de la vida d'unes quantes persones que es pensaven "que el món duraria sempre" i s'han d'enfrontar traumàticament a la fi de la innocència.

amj

El vigilant de Peter Terrin

Tr. Maria Rosich

**"Raigs globulars", 14, Raig verd
editorial, Barcelona, setembre 2014.**

Amb aquesta novel·la, escrita en neerlandès, Peter Terrin (Tielt, Flandes, 1968) va obtenir el premi de literatura de la Unió Europea l'any 2010.

El vigilant ens presenta una situació claustrofòbica amb dos professionals de la pistola aïllats de l'exterior, una mica a la manera de *Bones notícies de Sister* de Pedrolo o *El muntacàrregues* de Pinter. Aquí tenim dos vigilants, en Harry i en Michel, encarregats de la seguretat d'un gran soterrani amb "cent vint places

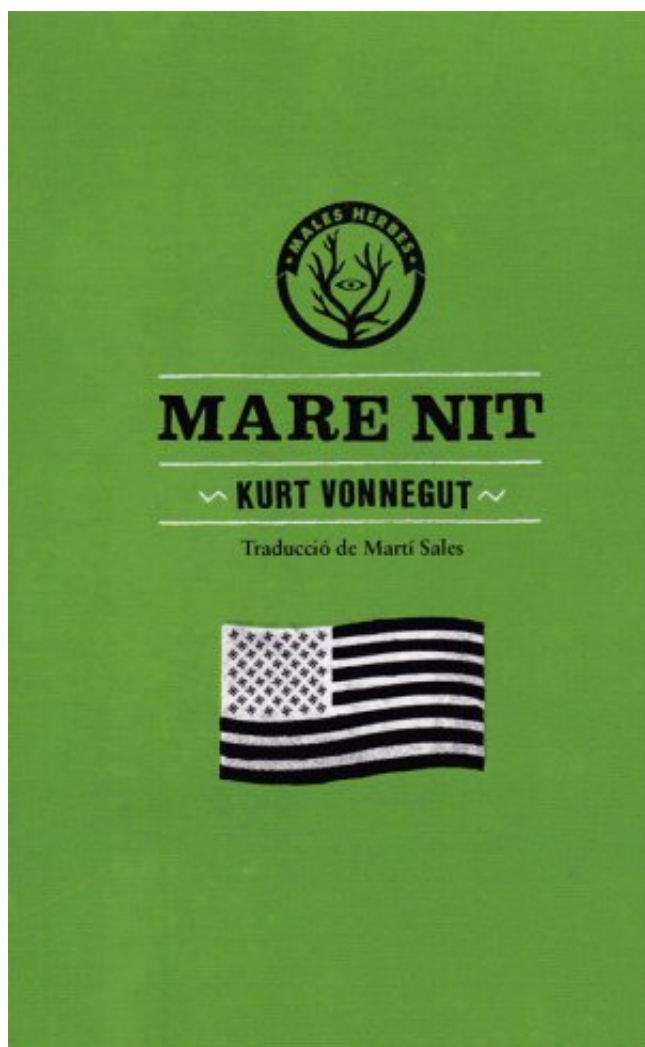
d'aparcament distribuïdes entre quaranta garatges vigilats, un per a cada apartament de luxe de mil metres quadrats". Els vigilants viuen absolutament aïllats, custodiant, des de dins, la porta que dóna a l'exterior i l'accés als tres ascensors interiors, el dels residents, el dels visitants i el del servei, programats de tal manera que cap resident no hagi de compartir mai el seu amb un altre. Periòdicament l'organització de la qual depenen els vigilants els porta provisions, però cap notícia de l'exterior. Saben que han de preservar la seguretat de l'edifici, però no saben si és de l'amenaça de malfactors, d'una guerra nuclear o d'un atac amb armes bioquímiques. Cada vegada que la porta vibra abans d'obrir-se, o s'activa un ascensor que baixa, l'amenaça pot estar més a prop. I un dia l'organització els envia un nou company. I un dia quasi tots els residents se'n van anant.

L'ambient morbosament claustrofòbic s'accentua per al lector, perquè llegim la

novel·la instal·lats dins de la ment d'en Michel, el vigilant narrador, que ens explica la història amb breus flaixos expressionistes. I, naturalment, ens narra la seva versió dels fets, fins i tot la seva visió del seu company, des dels seus ulls, el seu desconcert, el seu ressentiment, les seves misèries i els seus terrors.

Una aventura intel·lectual ben suggestiva, i certament angoixant, llegir aquest interessant exercici d'estil de Peter Terrin.

amj

Mare nit

de Kurt Vonnegut

Tr. Martí Sales

"Distorsions", 14, Editorial Males Herbes, Barcelona, setembre 2014.

Kurt Vonnegut (1922-2007) va registrar *Mare nit*, segons el copyright de la traducció de l'editorial Males Herbes, l'any 1961, dos anys després, doncs, de *Les sirenes de Titan* i dos abans de *Bressol de gat*, també publicada a Males Herbes. Vonnegut, doncs, ja havia divulgat el seu *Trafamadore*, havia començat a publicar la seva ciència-ficció més delirant, però a *Mare nit* no introdueix cap element de ciència-ficció ni dóna al seu protagonista el consol de ser rescatat pels tralfamadorians, com sí que farà amb el narrador d'*Escorxador cinc* (1969).

Mare nit no és doncs cap novel·la de ciència-ficció, però en parlem aquí perquè és una de les obres més corprenedores d'un dels autors majors del gènere, i perquè la podem interpretar des del vessant de la política-ficció. La novel·la és la confessió de Howard W. Campbell, jr., un jove escriptor nord-americà que a les envistes de la segona guerra mundial viu a Alemanya, casat amb una alemanya, i rep la visita d'un militar nord-americà que li encomana una tasca d'espionatge: s'ha de fer passar per nazi, col·laborar amb el règim, fer programes de ràdio i obres teatrals antisemites i pronazis, dins les quals difondrà en clau informacions útils per als aliats. Campbell

esdevindrà el personatge més popular del nazisme, el més odiat per la resta del món i, acabada la guerra, el govern dels Estats Units només li facilitarà la fugida d'Alemanya, però no revelarà públicament que hagi estat un espia seu.

Més enllà d'un llibre sobre la solitud de l'espia com els que feia John le Carré ("l'espionatge ofereix a cada espia l'oportunitat de tornar-se boig que més atractiva li sembli"), Vonnegut analitza el funcionament individual del totalitarisme: "El més terrible de la clàssica ment totalitària és que qualsevol dels engranatges, encara que estigui mutilat, tindrà en el seu perímetre seqüències senceres de dents intactes que funcionen perfectament." I sobretot ofereix una implacable investigació sobre les conseqüències dels nostres actes, la impossible dissociació entre allò que som i allò que fem, amb la conclusió, tan de Vonnegut, que no hi ha esperança: "I mentre hi ha vida... Hi ha vida."

amj

CINEMA

Interstellar

Christopher Nolan, EUA, 2014.

No és cap secret que Christopher Nolan fa el cinema de ciència-ficció més valent i innovador des de fa uns quants anys. *Memento* (2000), *The Prestige* (*El truco final*, 2006), *El cavaller fosc* (2008) o *Inception* (*Origen*, 2012) avalen el talent i la gosadia del director britànic.

En aquest nou film, escrit amb el seu germà Jonathan Nolan, aborda una distopia

que no és original: el món es torna inhabitable per als humans i aquests cerquen una nova llar. Però en aquest cas el mèrit no està en la idea, sinó com es du a terme. L'espectador hi trobarà punts de contacte amb *2001: una odissea de l'espai*, amb *Solaris* o amb *Contact*, però això no treu que *Interstellar* sigui un film original i únic.

El guió dels germans Nolan perfila una trama que, per inversemblant que sembli, és coherent. Joga amb les paradoxes temporals, fins i tot millor que a *Inception*; amb canvis d'escenari que es troben simultàniament en dues galàxies, i tot amb una pàtina de versemblança científica. Té l'avantatge de comptar amb actors extraordinaris (Matthew McConaughey, Michael Caine, Jessica Chastain o la joveníssima MacKenzie Foy) que omplen la pel·lícula amb un guió que sembla fet a mida per a ells. La banda sonora i la fotografia són excel·lents. Apareixen robots funcionals, d'aspecte gens humanitzat, però amb un sentit de l'humor o amb una capacitat de mentir gairebé humans. El film potser té un metratge excessiu (170 minuts), amb canvis de ritme que poden desconcertar, i amb alguna escena melodramàtica prescindible, però el seu conjunt és fascinant i commovedor. Com fan el bon cinema i la literatura, el film explora amb eficàcia la condició humana, molt especialment la relació entre pares i fills. Fa servir la gravetat, l'espai i el temps com a força generadora d'emocions i un rellotge de canell com a metàfora del vincle.

Exoplanetes amb onades gegantines d'oceans impossibles o amb glaceres envoltades d'aire irrespirable, forat negre i forat de cuc, són paisatges que prenen vida pròpia al film. Però potser cap no és tan suggerent ni encisador com el de la biblioteca -visitada per un fantasma- de l'habitació d'una nena en una granja entre camps de blat de moro d'un món en extinció.

Jordi de Manuel

Los Juegos del hambre. Sinsajo part 1 **Francis Lawrence, EUA, 2014.**

Amb *Sinsajo*, part 1, *Els Jocs de la fam* arriben a la recta final. Però la saga encara no s'acaba, els responsables de la trilogia cinematogràfica han decidit dividir en dues parts la tercera novel·la de Suzanne Collins. Ja estem acostumats a aquesta pràctica. El cas més paradigmàtic són les tres pel·lícules que s'han fet sobre *El hòbbit*, la novel·la curta de Tolkien.

A la trilogia de Collins, la primera novel·la que donava nom a la saga era la millor; la segona novel·la, *En flames*, resultava

menys original, però continuava enganxant els lectors. En canvi la tercera novel·la, *L'ocell de la revolta*, era substancialment més fluixa des d'un punt de vista narratiu. Així, doncs, el director i els principals responsables del projecte han optat per ampliar i desenvolupar la trama de *L'ocell de la revolta*, *Mockingjay*, en l'original anglès, que tractava de la rebel·lió dels districtes contra el Capitoli.

El director de *Sinsajo*, la traducció castellana, ha comptat amb dos guionistes que mantenint l'esperit de la història de Collins hi han afegit més acció i l'han expandit a partir "de detalls que només es mencionen en una o dues frases a la novel·la", segons declaracions dels guionistes. Pel que sembla, els canvis han comptat amb el vistiplau de la novel·lista i el resultat guanya en força dramàtica i en intensitat èpica.

A l'inici de la pel·lícula, veiem una Katniss Everdeen encara convalescent que comença una nova etapa al districte 13, ja que el seu districte, el 12, ha estat destruït com a represàlia pels seus actes als segons *Jocs de la fam*.

A la Katniss se li presenta un nou repte quan la presidenta del districte 13 confia en ella, i en el seu carisma, per a tirar endavant la rebel·lió contra el Capitoli i el president Snow.

La interpretació dels actors, començant per la protagonista, Jennifer Lawrence, guanyadora d'un Oscar, és excel·lent i fa creïble el que passa a la pantalla. També el veterà Donald Sutherland com a president Snow i el malaguanyat Philip Seymour Hoffman com a Plutarch aporten el seu bon ofici. I les incorporacions de Julianne Moore i Natalie Dormer acaben d'arrodonir el bon planter d'actors.

Igual que als episodis precedents, la pel·lícula manté un bon ritme narratiu, amb

emocions i aventura, però a diferència dels altres films de la saga aquí la guerra té un paper destacat. Amb tot, i en espera de la batalla definitiva de la segona part, el combat entre els dos bàndols es lliura en el camp de la propaganda a través de les pantalles de televisió amb missatges encreuats.

En definitiva, *Sinsajo* part 1 és una pel·lícula interessant, amb una trama madura i uns diàlegs solvents. Una pel·lícula molt recomanable, i no solament per als fans i lectors de la saga, també per als aficionats a la ciència-ficció, i al públic en general.

MG

Seqüències memorables

És un homicidi?

2001: a Space Odyssey de Stanley Kubrick (1968).

CÒMIC

Orbital **Sylvain Runberg (guions) i** **Serge Pellé (dibuixos)**

Els lectors de còmic afeccionats a la ciència-ficció estaran d'acord a considerar la saga d'aventures de Valerian i Laureline escrites per Pierre Christin i dibuixades per Jean-Claude Mézières com a una de les millors que s'han fet mai.

Això mateix deuen pensar -de fet, ho han dit en alguna entrevista- tant Runberg com Pellé, guionista i dibuixant d'"Orbital", que es confessen seguidors i grans admiradors de les aventures de la parella d'agents espaciotemporals.

I això es nota tant per la tria de la parella protagonista com pels temes tractats, encara que, lògicament, amb diferències significatives.

D'entrada, tenim també a "Orbital" una parella protagonista d'agents que en aquest cas es defineixen com a membres d'una oficina diplomàtica intermundial. Si la seu dels agents Valerian i Laureline és a Galaxy, la dels segons se situa a Orbital, una estació espacial que es troba en una altra dimensió. Hi ha també una diferència significativa: Galaxy és la capital de l'imperi galàctic terrestre, mentre que Orbital és la capital d'una confederació intermundial en què la Terra és el darrer planeta que acaba d'integrar-se. La diferència, pel que fa als protagonistes, és que els de la segona són d'origens diferents. Caleb Swany és un jove que de noi, el 2278, va veure morir els pares a Praga en un atemptat terrorista provocat pels qui s'oposaven a la integració de la Terra en la Confederació Intermundial. L'actitud violenta d'aquests aïllacionistes va provocar, entre d'altres coses, la guerra amb els aliens de Sandjar. Ara, quinze anys més tard, Caleb ha de formar parella amb Mézoké Izzua, un/una agent d'aquella raça. Mantenir ambigu el sexe d'un dels protagonistes -malgrat algunes formes evidents- no és pas la primera vegada que s'utilitza en el còmic. Recordem, al respecte, el cas de "Kratzy Kat" de George Herriman, on l'autor juga

amb l'article *The* que posa davant de *Katper* deixar al lector en el dubte permanent de si és un gat o una gata el felí del qual està enamorat el pobre ratolí Ignatz, o la sèrie "Le vagabond des limbes", amb guió de Godard i dibuixada pel català Julio Ribera, en què Musky tan aviat pot ser un noi adolescent com una atractiva joveneta.

D'"Orbital", se n'han publicat fins ara cinc àlbums. La primera aventura, que abasta els dos primers títols, *Cicatrices* (2006) i *Ruptures* (2007), recorda molt la de Valerian *Bienvenidos a Alflolol*, en què els dos agents han de mirar de trobar una solució que permeti treballar els colonitzadors d'un planeta sense perjudicar-ne els nadius.

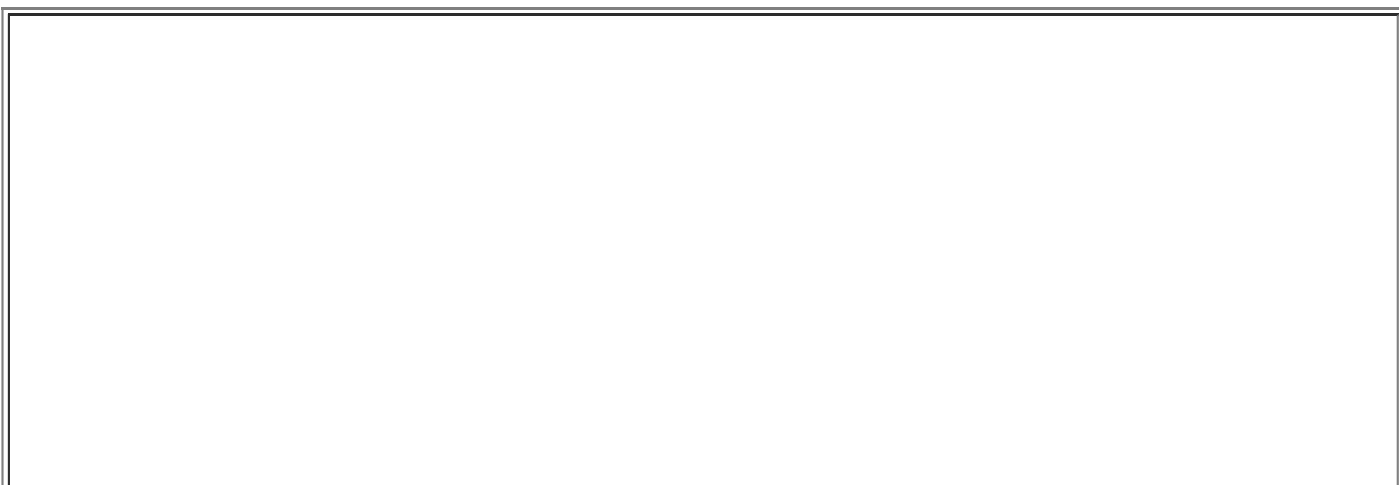
En qualsevol narració basada en l'aventura és bàsica l'existència de, almenys, dos bàndols, individuals o col·lectius, enfrontats. En el cas d'"Orbital" tenim pel costat col·lectiu els aïllacionistes, que s'oposen fins i tots violentament a integrar-se a la confederació per motius de defensa del seu *statu quo* i fent servir per escampar el seu criteri arguments típicament racistes. Pel costat individual sempre hi ha, en aquest cas, el conseller Ekkhlid, que pretén ocupar el lloc d'Evona Toot, la primera dignatària.

Contra aquests lluiten Caleb i Mézoké, ajudats pel coronel Ulrich, la longeva pilot Nina Liebert i, sobretot, Agnus, un vaixell intel·ligent viu que pensa pel seu compte. Els mitjans utilitzats, sovint discutibles, suggereixen reflexions que ens poden ajudar a entendre alguns dels conflictes polítics i socials que es viuen actualment a la realitat.

En resum, una sèrie prou interessant per a ser llegida.

Toni Segarra

TECNOCIÈNCIA EN FICCIÓ

Al butlletí núm. 29, la tardor de 2011, aquesta secció ja va parlar de Karel Capek i de la seva novel·la *Krakatit*. Ara, amb motiu de l'efemèride del cent vint-i-cinquè aniversari del naixement de l'autor, que celebrarem el gener vinent, recuperem el text amb algunes incorporacions.

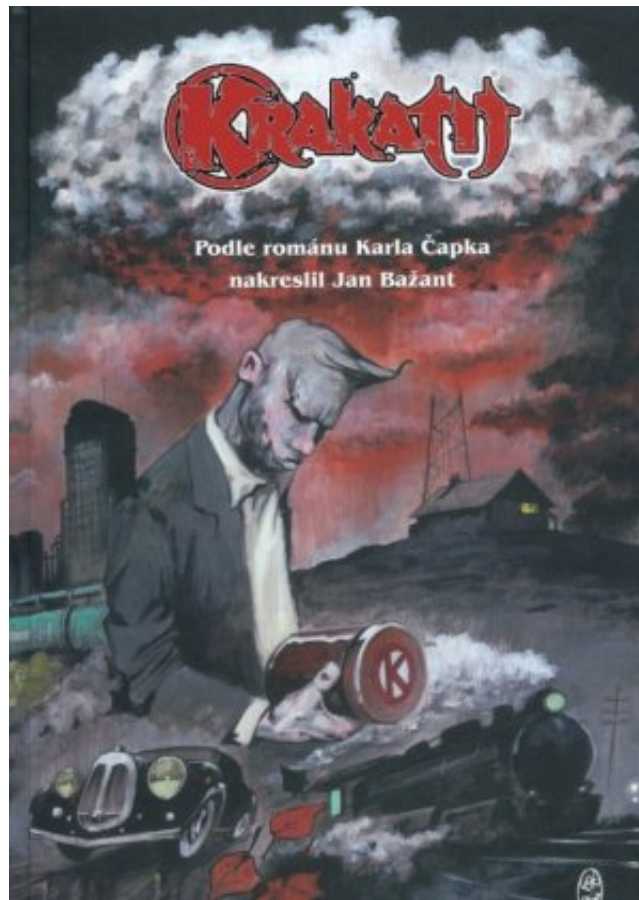
Karel Capek (Txèquia, 1890-1938) és l'autor de l'obra teatral *Vec Makropulos* (1922, *El cas Makropoulos*), que va servir de base per al llibret de l'òpera del mateix nom de Leoš Janáček (1926), però és més conegut en el món de la ciència-ficció per *Rossumovi univerzální roboti* (1920), obra teatral que infantà el terme "robot". Primer president del Pen Club txec i activista antinazi, Capek fou especialment

lúcid a l'hora de denunciar els vincles entre el totalitarisme i el control de la tecnociència, com va fer a *Válka s mloky* (1936, *La guerra de les salamandres*).

La novel·la *Krakatit* (1922, *La krakatita*), posats a fer la feina lletja de posar etiquetes, és més inscrivible al gènere de les distopies que al de la ciència-ficció, per molt que hi hagi més d'un manual que insisteixi que en aquesta obra s'anticipen les explosions nuclears. Explica la història de Prokop, un enginyer que descobreix el poder d'una sal d'un metall pesant que no s'anomena, la krakatita, capaç d'alliberar l'energia interna de qualsevol matèria quan hi interaccionen determinades ones electromagnètiques. Arran d'un accident al laboratori, Prokop perd el senderi i passa, sense ser-ne conscient, la fórmula a un condeixeble força cràpula. Aleshores comencen una recerca i una fugida amb governs, princeses, anarquistes i especuladors intentant apoderar-se del secret.

Com en el cas de Verne, Capek no anticipa res, sinó que extrapola i estén els coneixements disponibles. A l'època que escrigué *Krakatit*, Rutherford ja havia publicat el gruix dels seus treballs i les ones hertzianes eren la gran novetat. Val a dir que Capek no amaga les seves fonts:

-He desintegrat la matèria - va dir Prokop. Plini no va dir res-. En efecte, és d'aquesta manera. Tot es desintegra, oi? La matèria és fràgil. Però jo faré que es desintegri

de cop, bum! Una explosió, entén? En trossos. En molècules. En àtoms. Perquè també he desintegrat àtoms.

-És una pena -digué Plini, circumspecte.

-Per què... una pena?

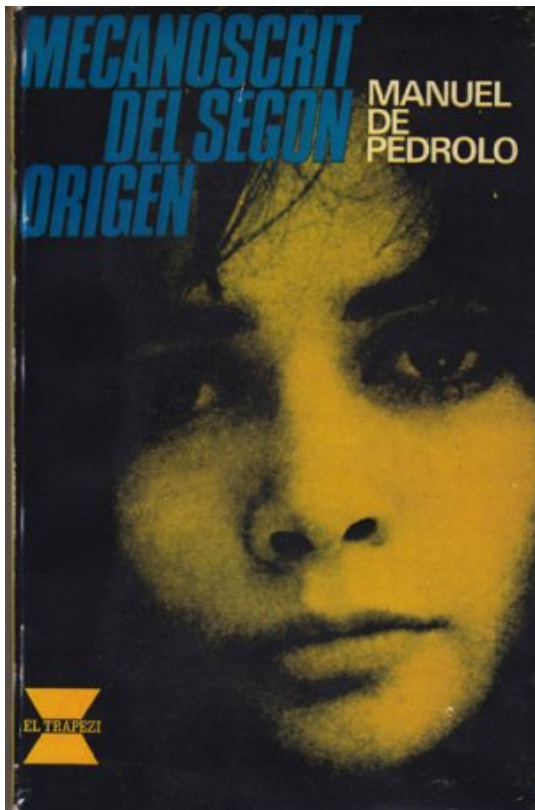
-És una pena trencar el que sigui. Fins i tot un àtom. Bo, continuï.

-Jo... desintegraré l'àtom. Sé que Rutherford ja... Però això fou només una mostra amb radiació, sap? No és res. Això s'ha de fer *en masse*. Si vol, faré explotar una tona de bismut; farà saltar el món en mil trossos, però tant hi fa.

El director txec Otakar Vávra va fer el 1949 una versió cinematogràfica de la novel·la, i encara en va fer una altra amb el títol de *Temné slunce* (Sol fosc) el 1981. També se n'ha fet una versió en còmic.

Jordi Font-Agustí

OPINIÓ

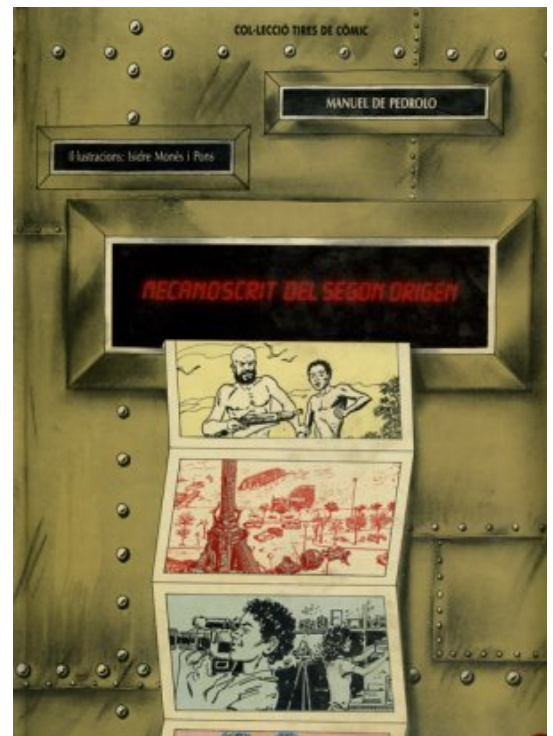

La ciència-ficció de Pedrolo a l'aula

Aquest mes de novembre celebrem el quarantè aniversari de la publicació del llibre de ciència-ficció més llegit entre els joves durant dècades, i que encara avui dia segueix en plena vigència, el *Mecanoscrit del segon origen* (1973, data d'escriptura). Una obra que va marcar una fita en el món editorial català dedicat a la literatura juvenil (d'ara en endavant, LJ), que és considerada un best-seller i un clàssic, i que va fer que molts joves no interessats en la lectura llegissin el llibre.

Si bé les afirmacions anteriors són certes, també ho és que han passat una colla d'anys i que el lector dels anys vuitanta tenia uns referents audiovisuals, tecnològics i vitals ben diferents dels de l'adolescent del segle XXI.

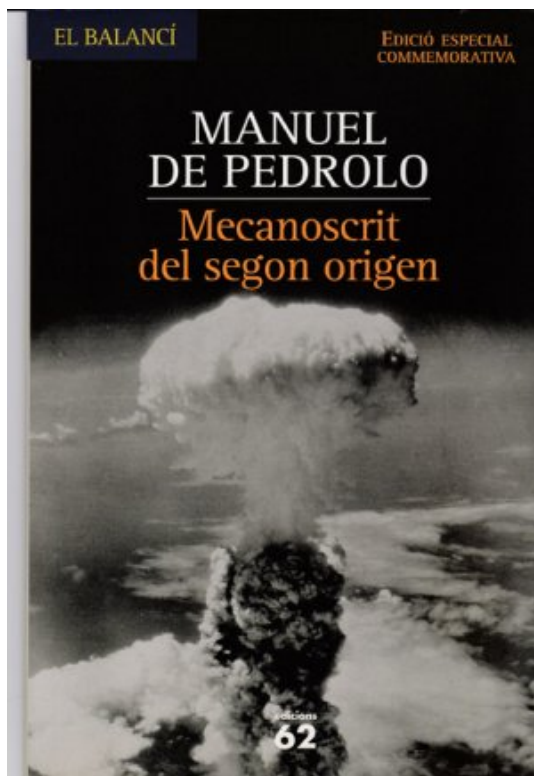
On rau la clau de l'èxit? Quins mecanismes "enganxen" els lectors actuals? Per què quan com a professors llegim amb els joves aquest llibre encara els brillen els ulls i aixequen els braços, o no, demanant la paraula? Per què et pregunten, amb "si us plau, vinga, profe...", endur-se'l a casa o augmentar les hores de lectura setmanal? Anem a pams: sóc de l'opinió que, com a docents que estimem la lectura, volem oferir als nostres alumnes obres que ens van marcar d'alguna manera i transmetre els llibres de manera vivencial, parlant de la nostra experiència personal, les nostres passions. Aquest fenomen va succeir amb el *Mecanoscrit*, si bé en el meu cas van ser els contes de *Trajecte final* (1974,

data d'escriptura) els culpables del meu "pedroleig". El boca-orella entre els primers lectors, que després van ser docents i que al seu torn van fer llegir els llibres als seus alumnes, van iniciar la roda. Una roda que va agafar força amb les reedicions a la col·lecció "El cangur", del 1976 i el 1977, i que rep la gran embranzida el 1978 amb la quarta edició i la cinquena a la mateixa col·lecció. Comença

elboom del *Mecanoscrit*, l'aparició als catàlegs editorials, a les llistes de recomanacions i les seleccions prèvies d'associacions pedagògiques. Ocupa també un lloc ben visible als prestatges de les llibreries i de les biblioteques públiques i escolars. No oblidem, però, que el context històric de mitjan setanta hi va tenir també un paper cabdal, es venia d'una etapa totalitària, es necessitava aire fresc, renovació pedagògica.

Pedrolo, com és conegut, a l'hora d'escriure el *Mecanoscrit* no va pensar en el destinatari, tot i que complís un dels trets dels llibres de la LJ: tenir protagonistes identificables amb els lectors. Castellet no s'explicava, al pròleg de l'edició commemorativa de l'obra el 2005, com se li va acudir la genial idea d'editar l'obra a "El trapezi", una col·lecció de LJ de gran qualitat. Així, doncs, l'editor va temptar Pedrolo amb la possibilitat del públic juvenil i Pedrolo hi accedí. L'escriptor segarrenç no s'hauria pogut imaginar que al segle XXI encara es llegiria i que el 2015 s'estrenaria una flamant superproducció internacional en 3D, *Second origin*.

Ja hem vist algunes possibles claus de l'èxit: el context històric, el paper dels professors, la publicació com a obra de LJ i l'aposta editorial d'Edicions 62 per un valor de mercat segur. Ara bé, creiem que el llibre conté un seguit d'ingredients atemporals i universals que el fan una lectura atractiva i vigent. Per damunt de tots hi ha un tret comú a l'espècie humana: la supervivència. En aquest cas, els lectors troben excitant i transgressor el fet que dos joves puguin construir un nou món a partir de la destrucció, sense adults, i que les experiències d'amor i mort es narrin de forma amena i creïble.

Així mateix, els adolescents del segle XXI tenen un seguit de referents que permeten actualitzar el *Mecanoscrit* i fer-lo vigent amb una visió distòpica de la ciència-ficció. Un exemple són les pel·lícules i les sèries de televisió postapocalíptiques com ara *Los últimos días* (2013), *El libro de Eli*(2010), *The road* (2009), *Soy leyenda*(2007) o *El día después de mañana*(2004), els zombis de *The walking dead*, i *Desafío...* Així mateix, els videojocs "The last of us", "Fallout", "I'm alive", "Metro 2033"...

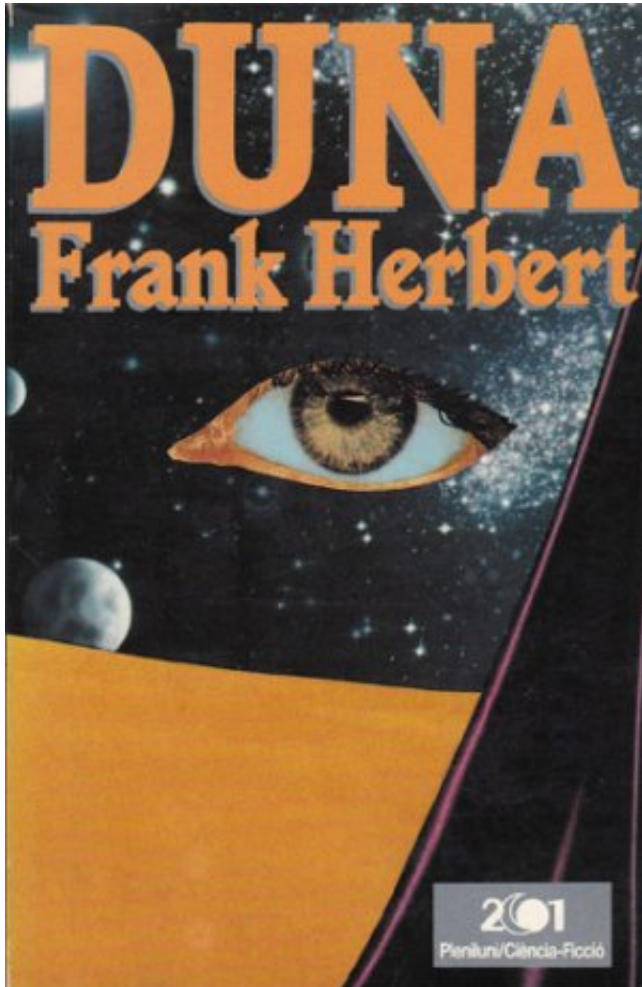
Sigui com sigui, val a dir que els temes universals fan del *Mecanoscrit* un clàssic ple de vigència i que ens podria servir de porta per a presentar altres obres de ciència-

ficció pedrolianes com *Trajecte final* (1974), *Aquesta matinada i potser per sempre* (1976) o *Successimultani* (1979). Llarga vida al *Mecanoscrit*!

Anna M. Moreno-Bedmar

EVOCACIÓ

"Dune", cinquanta anys després

El gener de 1965, ara farà cinquanta anys, es va publicar la novel·la *Dune* de Frank Herbert. *Dune* és considerada una de les novel·les de ciència-ficció més importants de tots els temps. Va ser premi Hugo el 1966 i premi de novel·la Nebula el 1965.

He fet una mirada al Google, i hi he trobat 602.000 referències a l'obra concreta, que s'analitza des de tots els punts de vista.

Fem un breu recordatori de la trama: *Dune* planteja la vida en un mon desèrtic, Arrakis, on els seus habitants autòctons, els fremen, s'han ajustat a les dures condicions de vida d'un lloc on no hi ha aigua, ni les facilitats per a la vida que dóna la seva abundància. S'hi descriu tota una sèrie de tecnologies orientades a l'obtenció i la recuperació de l'aigua, com

els vestits destil·ladors per a no deixar perdre la de la suor o les trampes de vent per a recuperar l'aigua de la poca humitat ambiental. Paul Atreides, fill de Leto i Jessica, és el personatge principal de la història. Jessica és una Bene Gesserit, una mena d'orde religiós amb poders psíquics especials, que es van transmetent i ensenyant de generació en generació. Del matrimoni neix Paul, personatge que s'esperava com "l'elegit" o Kwisatz Haderach. En aquest context es desenvolupa l'acció entre intrigues de palau dels governants Harkonnen, l'Emperador, les Bene Gesserit, i entorn del combustible per als viatges intergalàctics que s'extreu únicament i exclusivament d'aquest mon desèrtic i que gestiona la Confradia Espacial.

L'autor, Frank Herbert, va néixer a l'estat de Washington el 8 d'octubre de 1920, i morí quan estava a prop de complir 66 anys, l'11 de febrer de 1986. Passarà a la posterioritat per aquesta obra. Una curiositat és que gràcies a la seva dona, que aportava el sou a la casa, Frank va poder sobreviure i dedicar-se a la seva professió.

La novel·la es va publicar en català, amb el títol *Dunaen* traducció de Manuel de Seabra, l'any 1989, dins la col·lecció "2001. Pleniluni ciència-ficció". L'obra ha estat traduïda a quasi tots els idiomes del món, se n'han fet més de dotze milions d'exemplars i està entre els cent llibres més venuts de la història. Dins la llista de vendes ocupa un lloc similar a *Els ponts de Madison* o *El perfum. El senyor dels anells* i *El hòbbit* ocupen els llocs segon i quart dels llibres més venuts de tots els temps, amb dos-cents milions d'exemplars (Charles Dickens és el número 1).

Com no podia ser d'altra manera, *Dune* ha tingut continuació en cinc obres més, escrites per Herbert, o en col·laboració amb el seu fill i altres escriptors: *El messies de Dune* (1969), *Fills de Dune* (1976), *Déu emperador de Dune* (1981), *Heretges de Dune* (1984) i *Casa capitular de Dune* (1985).

I, en aquests temps multimèdia, hi ha hagut tota una sèrie d'adaptacions al cine, la televisió, el còmic, els dibuixos animats, jocs d'ordinador, etc. Destacarem *Dune*, la pel·lícula dirigida per David Lynch amb un important grup d'actors. Cal també destacar dues minisèries per a TV, una de l'any 2000, "Dune", i una altra feta el 2003, "Hijos de Dune". Estan disponibles a pàgines web de sèries.

Per a ampliar informació, vegeu [wikipedia](#) o el web oficial de [l'obra](#) o el de [l'autor](#).

Jordi Dòria

RELAT

Al-ba i els 40 Pedrols

En ocasió del 40è aniversari de la publicació del *Mecanoscrit del segon origen* de Manuel de Pedrolo (novembre 1974), la SCCFF va acollir la proposta d'aplegar 40 autors que escrivissin 40 textos de 40 paraules situats dins el context del *Mecanoscrit*. Durant la darrera setmana de novembre va acollir i difondre els textos el diari digital de cultura Núvol. Ara els volem compartir amb els lectors del butlletí.

Mecanoscrit del primer origen

Pep Albarià

(Fragment)

(7) Llavors Jahné formà la criatura humana de la pols del terra i, insufflant-li en els budins l'ohè vital, li donà vida... (18) I després d'haver-ho fet Jahné es va dir: «No és bo que la dona estigui sola»...

Inescrit anterior a l'origen

Eduard Costoya

No havia conegut altra cosa, no n'havia parlat amb ningú, penarra que era natural. No la deixaven sopar, la tancaven a les fosques perquè deixava engrunes damunt la taula. Però llançar-lo al toll de la resclosa va semblar-li una salvatjada.

Vida enllà del Mecanoscrit

Joaquim Corbó

Dídac i Alba, amb les mans plenes de sol d'una espais de secundtat irregular, feien pols aoca de runes velles d'un temps obert tot baixant les escales de resclosa i amb les mans alçades, caní del Mecanoscrit del segon origen.

Una aoca de l'Alba

Solenzor-Moxip

L'Alba, verge i bruna, quan surt de la bossa s'adona tot d'una que alguna cosa passa. «Dídac, no anem pas bé. Aquests marciars ens han cardat. Vine aquí i t'ensenyaré un pla bo de veritat.» I així torrem a començar...

Al-ba i els 40 Pedrolos

El cop de porta

Carne Acaña

— Per què jo? Sempre jo! I per què no hi va ella?
L'Alba va agafar el pistolet i va sortir de casa donant un cop de porta. I va dir:
— U's odio! Tant de bo no tu veies mai més!

El somni de l'Alba

Ricard de la Casa

Alba desperta averçada. Ha tingut un somni on la humanitat desapareix.
— És només un somni — diu, i l'oblida.
Cantant amb les figures veu com dos nois empaiten el Dídac i sap que el món està a punt de ser destruït.

Des d'uns ulls eteris

Aina M. Moreno-Bedmar

Veia l'escena aotrot, des de bon amunt, lleuger i eteri. L'Alba, esmampada, plorava desconsolada i cridava ben fort el men non, es feria les mans desenunant els baixos on era colgat. Tota dos era preguntívem què passaria d'ara en endavant.

Sóc ventre i soca

Rosa Fàbregat

Sóc ventre i soca, fill. El teu pare fou Dídac i jo l'Alba, mare dels humans que naixeran de tu i de mi. El cel es mira en aquest toll de pluja i fang. Hi busquen ocells. Tu hi xipolleges.

[Cliqueu sobre la imatge per veure la versió en pdf](#)

C(F)URTS

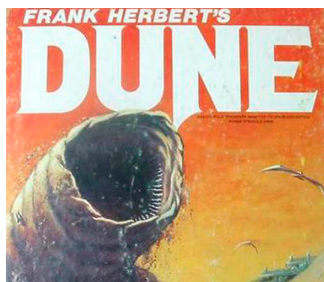

Una convincent manera d'esborrar el límit entre la ficció i la realitat.

Un plantejament didàctic d'un intent que no podem deixar de valorar.

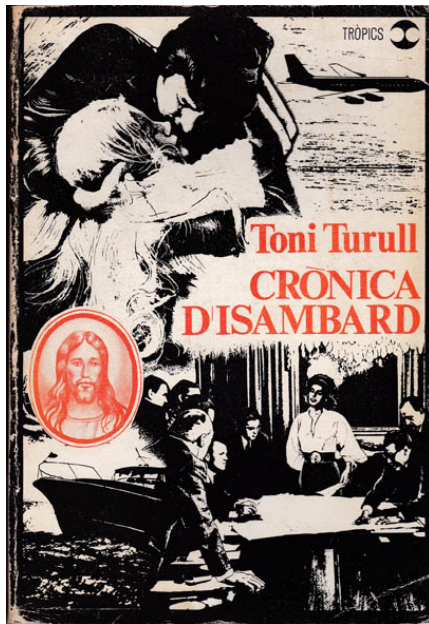
EFEMÈRIDES

El mes de gener de 2015 farà 125 anys del naixement de Karel Capek (9-I-1890-25-XII-1938), l'escriptor de Bohèmia que el 1920, a l'obra teatral *RUR (Robots Universals Rosum)*, va crear el terme "robot" a partir de txec "robota" (servei forçat), de la mateixa arrel que el txec "rob": esclau, o el rus "rabotat": treballar. Segurament el neologisme no hauria tingut l'extensió que té si el traductor de l'obra a l'anglès - per a l'estrena al St. Martin's Theatre, per la Reandean Company de Basil Dean l'abril de 1923- n'hagués fet la corresponent adaptació seguint, en la llengua receptora, el mateix mecanisme de composició que l'original, i no l'hagués pres tal qual.

També el mes de gener es compliran 50 anys de la publicació de la novel·la *Dune* de Frank Herbert (1920-1986), considerat l'introduïdor del concepte modern d'ecologia dins la ciència-ficció, amb la creació de l'inhòspit planeta Arrakis, que en condiona totes les formes de vida. La coherència de la vida descrita al planeta continua meravellant generacions de lectors cinquanta anys després.

El gener també farà 25 anys de la mort de Toni Turull (Barcelona, 1933 - Bristol, 30-I-1990). Professor de llengua i literatura catalanes i castellanes a Bristol des de 1964, després d'haver-ho estat a Glasgow, Turull va publicar el més complet assaig sobre Joan Oliver, el poeta Pere Quart, *Pere Quart, poeta del nostre temps* (1984), i la correspondència entre Oliver i Ferrater Móra, *Joc de cartes*.

Epistolari 1948-1984 (1988). A més d'haver traduït Blake, Clare i altre poetes anglesos, Turull també va publicar tres reculls de poemes, el darrer, *Bitllet de tornada* (1990), amb el tema de la malaltia i la mort presentida. A més de la novel·la autobiogràfica *La torre Bernadot* (1986), l'obra novel·lística de Turull consisteix en *Crònica d'Isambard* (1976), propera a la ciència-ficció de Durrell o de Vian, i fins de Pujulà, amb un escriptor membre de l'Associació Mundial d'Antropoterapeutes, que cerquen la reforma de la humanitat intervenint en l'àcid desoxiribonucleic, i una continuació que ha restat inèdita: *Segadors i cívics*, també de ciència-ficció i amb una bomba d'antineutrons aplicada a l'alliberament de Catalunya.

I igualment el mes de gener complirà 15 anys la col·lecció "Ciència-ficció" de Pagès editors, que va fer acte de presència a les llibreries el gener de l'any 2000 amb quatre títols, i que el setembre passat va publicar el volum número 27, *El vent entre els saguaros* de Montserrat Galícia. Per a l'any vinent, la col·lecció anuncia la publicació d'*Introducció a l'ombra* de Manuel de Pedrolo, una novel·la inquietant escrita el 1956, i la novel·la guanyadora del darrer premi Manuel de Pedrolo, Ciutat de Mataró, *Tilepadeion* de Joaquim Casal.

Recordeu que la sortida del número 44 coincidirà amb el començament de la primavera.